

Kvalitetsrapport Förskolan Läsåret 2021-2022

Innehållsförteckning

1	Det systematiska kvalitetsarbetet	3
2	Personalresurser	3
3	Resultat.....	5
4	Analys.....	23
5	Prioriterade utvecklingsområden.....	27

1 Det systematiska kvalitetsarbetet

Verksamhet förskola arbetar systematiskt med kvalitets- och utvecklingsarbete utifrån ett årshjul. Verksamhetens prioriterade utvecklingsområden omsätts inför varje kalenderår till en verksamhetsplan som samtliga förskolor arbetar mot. Uppföljningen för denna del följer bokslutsprocessen med rapportering enligt årshjulet för bokslut.

Verksamhet förskolas kvalitetsrapport är processen för att identifiera utvecklingsområden som prioriteras kommande kalenderår. Exempel på underlag i processen är statistik (nationell och lokal), förskolornas kvalitetsarbeten och kvalitetsrapporter, underlag från kvalitetsdialoger och förskolans ledningsteamsmöten. De prioriterade områdena samt förskolans verksamhetsplan ska vara förankrat och välgrundat inför och under det pågående arbetet och stor vikt läggs vid samtal och möjligheter till att samtliga rektorer ska vara väl insatta i det gemensamma kvalitets- och utvecklingsarbetet. En utvecklingsgrupp av rektorer har bildats för att skapa flöden mellan rektorsteamsmöten och de mindre team som förskolans rektorer är organiserade i. Syftet är att möjliggöra för fler dialoger och möjligheter att förankra och bearbeta det gemensamma arbetet kring SKA i samtliga förskolor, där de gemensamma överenskommelserna inom rektorsteamet kan stödja arbetet med barnet i centrum utifrån likvärdighet och hög kvalitet i samtliga förskolor.

2 Personalresurser

2.1 Personalresurser förskola

Luleå kommun har utifrån politisk viljeinriktning sedan lång tid eftersträvat en bemanning per avdelning (17 platser) som omfattar två förskollärare (66,6 %) och en barnskötare (33,3 %). Andelen förskollärare med examen minskar i Luleå kommuns förskolor från som högst 67 % (2015) till dagens 61 %. Orsaken till minskningen är att många förskollärare lämnat yrket vid pensionsavgångar samtidigt som antalet studenter på förskolläraryrket minskat. Kompetensförsörjningsbekymmer inom förskolan är en realitet i Luleå kommun om än i mindre skala än för riket som helhet.

Förskolan arbetar strategiskt med kompetensförsörjning för att öka tillsättningen av utbildade och även med att stärka befintlig personal genom bland annat utbildningsinsatser för rektorer, förskollärare och barnskötare. Förskolans Kreativa kompetenscentrum finns som bland annat syftar till att stärka befintlig personal genom kollegialt lärande där samverkan med andra resurser exempelvis inom Resurscentrum, Kulturskolan och Pedagogiska nätverket i Luleå möjliggörs. Ett arbete har gjorts för att behålla äldre i förskolan genom bland annat hälsoundersökningar som sedermera utmynnat i att förskolan genomför förbättringsarbeten inom områdena arbetstakt och ljudmiljö för all personal.

I det systematiska arbetsmiljöarbetet har ett särskilt fokus lagts på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön (OSA) i förskolan då personalens arbetsmiljö har stor betydelse för verksamhetens kvalitet. Detta har skett i samverkan mellan arbetsgivaren, rektorer och lokala fackliga grupper som tagit fram en OSA - indikator. Därefter har rektor, lokal samverkansgrupp och övriga medarbetare arbetat vidare med den gemensamt framtagna OSA-indikatorn på varje förskola. OSA har särskilt lyfts då den tillsammans med kompetensförsörjning är bärande delar i aktuellt Läraravtal.

En central OSA-grupp av fackliga representanter tillsattes i syfte att fungera som katalysator och resurs för att inspirera och utveckla det vardagsnära arbetsmiljöarbetet, framför allt inom området organisatorisk och social arbetsmiljö, delaktighet, inflytande och utveckling av lokala samverkans forum. Osa-gruppens arbete har avslutats. Resultatet är att OSA-gruppen besökt de rektorer/förskolor som efterfrågat det. Ett material finns framtaget som kan användas på de arbetsplatser som så önskar det.

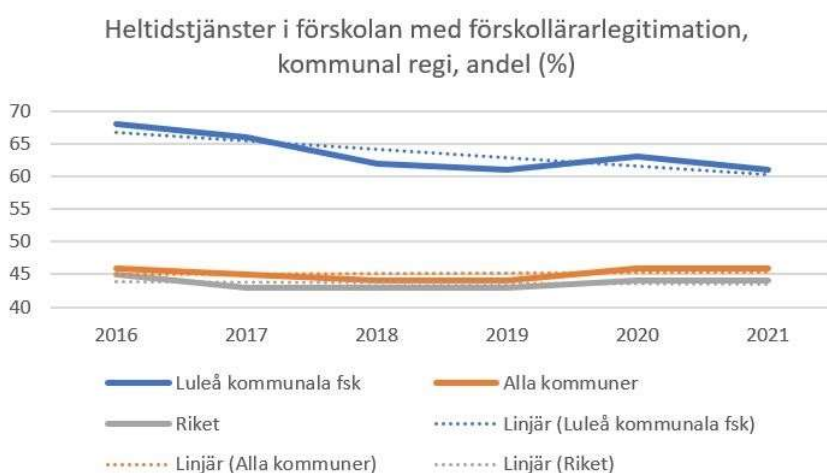
Förskolan har tagit fram en handlingsplan för kompetensförsörjning som bland annat innefattar stolthet och ambassadörskap, satsningar för att rekrytera och ta emot nya vikarier, praktikplatser och att ta fram nya befattningar för att attrahera fler att arbeta i förskolan och tydliggöra karriärvägar. I förskolan finns nätverket *Män i förskolan* som arbetar för att öka antalet män inom förskolorna samt för att behålla de män som redan idag finns på förskolorna.

När förskollärartjänster tillsätts finns det idag sällan legitimerade förskollärare på företrädeslistan vilket medför att tjänster utannonseras om det är längre vikariat eller tillsvidare. När tjänster av typen vikariat av förskollärare utannonseras är det svårt att få tag på legitimerad förskollärare. Vid behov av förskollärare per timme vid kortare frånvaro av ordinarie personal finns inte legitimerade förskollärare att tillgå vilket medför att de tillsätts med utbildad personal.

Detta medför också att andelen heltidstjänster med övrig utbildning inom förskolan ökat över tid, de senaste sex åren har andelen ökat från 8 % till 15 % i Luleå kommuns förskolor. Luleå kommun ligger fortfarande långt under riket (28 % år 2021).

Trenden gällande förskollärare med examen är sjunkande och densamma i hela riket, även om Luleå kommun fortfarande i relation till rikets 44 % ligger högt med sina 61 %. Trenden i Luleå går dock ned snabbare när rikets ligger ganska stabil. Nivån på barnpengen sätts utifrån den kommunala utbildningsnivån hos medarbetare, vilket även tillfaller de fristående förskolorna som har lägre andel utbildade förskollärare. Kompetensförsörjning är en utmaning utifrån rådande läge.

Underlag Kolada (där kommunal regi redovisas för sig)

3 Resultat

3.1 Objektiva resultat

3.1.1 Barn med särskilda behov i förskola

Förskolans uppdrag och arbete utgår från en helhetssyn på barnet och dess behov samt att utifrån detta utforma verksamheten på ett sådant sätt att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Alla barn har rätt till stöd i sin utveckling, och de barn som behöver mer stöd och stimulans än andra ska få det stödet utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar.

Erfarna och kompetenta pedagoger som följer varje barns lärande såväl enskilt som i grupp och som utformar utbildningen utifrån uppdraget för att främja alla barns utveckling och lärande är oerhört viktiga. Inom förskolans prioriterade utvecklingsområde *Lär miljöer* pågår utvecklingsarbete som förväntas ge goda effekter för alla barn i förskolan där barn med särskilda behov ingår.

Förskolor beskriver rutiner för hur förskolan själv arbetar förebyggande och hälsofrämjande. I det förebyggande arbetet nämns barnintervjuer och observationer som underlag för att planera verksamheten utifrån det som framkommer. När pedagogerna uppmärksammar barn som väcker funderingar anmäls det till rektor. Det kan handla om olika funderingar kring exempelvis sociala sammanhang, omsorg, språkliga sammanhang eller inläring och utveckling. Det finns utmaningar i hur arbetslagen arbetar med kartläggningar för att fånga barns behov och hur man kartlägger/följer upp aktiviteter för barn som utmanar/har behov och när det behövs en handlingsplan. Arbetslaget upprättar vid behov en handlingsplan som omfattar organisation, miljö och material och pedagogernas förhållningssätt och testar sedan att arbeta utifrån planen. Planen följs sedan upp och åtgärdernas resultat analyseras utifrån måluppfyllnad. Att dokumentera och reflektera kring det förändringsarbete och de anpassningar som gjorts leder till beslut om förskolan behöver stöd från Resurscentrum. Inom förskolorna uttrycks behov att kompetensutveckla inom områden som bild- och teckenstöd, ökad specialpedagogisk kompetens generellt hos alla pedagoger men även behov av specialpedagogisk kunskap som arbetar närmare barnen och kan delta för att utveckla mötet mellan barn och barn samt mellan barn och pedagoger i det dagliga arbetet. Även rektorer uttrycker behov av ökad specialpedagogisk kompetens i syfte att utveckla sin ledning och styrning av arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Särskilt behöver den kartläggande delen och uppföljningen av arbetet utvecklas vidare.

Förskolan begär vid behov hjälp från Resurscentrum i form av kompetensutvecklingsinsatser eller handledning av specialpedagoger som stärker förskolans pedagoger i deras roll och hjälper dem att anpassa förhållningssättet till olika barn. Genom att använda sig av ett gemensamt förutbestämt förhållningssätt kan man skapa ett större lugn och ett mer rofyllt klimat för hela barngruppen. Det stöd som finns via Resurscentrum, vare sig det handlar om handledning från specialpedagoger, språkväskor, kompetensutvecklingsinsatser för pedagoger eller språkstöd inom flerspråkighet, uppfattas i förskolan som ett stort och givande stöd. Förskolor identifierar att tecken som stöd i form av TAKK-kompetens hos pedagoger bidrar till enskilda barns behov men utgör också ett stort stöd för samtliga barns språkutveckling oavsett behov.

Enligt Skollagen ska tilläggsbelopp kunna lämnas för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd. Tilläggsbeloppet bestäms individuellt utifrån barnets behov. Rektor har därför möjlighet att ansöka om tilläggsbelopp och under året inkom ett femtiotal ansökningar från förskolor i Luleå kommun som bedömdes svara mot skollagens skrivning. Stödbehoven varierar i omfattning från stöd genom handledning till stödbehov i form av resursperson. Det finns skillnader mellan pojkar och flickor när det gäller behov av särskilt stöd. Utifrån den statistik som Resurscentrum har är den samlade bilden för hela förskolan att det stöd som söks gäller övervägande pojkar. Det gäller såväl insatser från Resurscentrum som ansökan Tilläggsbelopp. Det är svårt att förstå orsakerna till dessa skillnader och fortsatt kunskapsbyggande i detta fält behövs.

Att ta med till analysen:

- Tänkbara orsaker till könsskillnader, fortsatt arbete är nödvändigt
- Den kartläggande delen i arbetet behöver utvecklas för att välja insatser och snabbare kunna göra tidiga insatser för att stötta barns möjligheter att utvecklas så långt som möjligt i sitt lärande.
- Huvudmannens processer och aktiviteter som kan stödja det kollegiala och kollektiva lärandet inom de kommunala förskolorna när det gäller barn med särskilda behov handlar om kompetenshöjande insatser inom specialpedagogik för alla pedagoger samt för rektorer. Önskvärt är att det sker inom det prioriterade utvecklingsområdet Lär miljörer och i samverkan med resurscentrum. Rektorer kan även behöva lära sig mer om hur verksamhetsbesök med specialpedagogiska ögon kan stötta pedagoger i arbetet med barnen.
- Övergångar och samverkan - likvärdiga överlämnandedokument för barnen i Luleå kommuns förskolor. Vilka nya möjligheter finns i lärplattformen Unikum? Pågående arbete i en tillsatt utvecklingsgrupp för samtliga förskolor belyser frågan i samverkan med Resurscentrum.

3.1.2 Barngruppens storlek och sammansättning i förskolan

Förskolornas storlek

I Luleå kommun finns 51 kommunala förskolor och 9 fristående förskolor, oktober 2023.

Förskolorna med möjlighet till:

1-2 avdelningar - 11 kommunala förskolor samt 4 fristående förskolor

3-4 avdelningar - 18 kommunala förskolor samt 4 fristående förskola

5-6 avdelningar - 20 kommunala förskolor samt 1 fristående förskola

7-8 avdelningar - 2 kommunal förskolor (fördelat i två separata byggnader)

Antalet barn 15 oktober 2022 i Luleås kommunala förskolor var 3174 och i de fristående förskolorna fanns 333 barn vilket motsvarar 9,4 % av barn med plats i förskola.

Barngruppernas storlek och sammansättning i Luleås kommunala förskolor

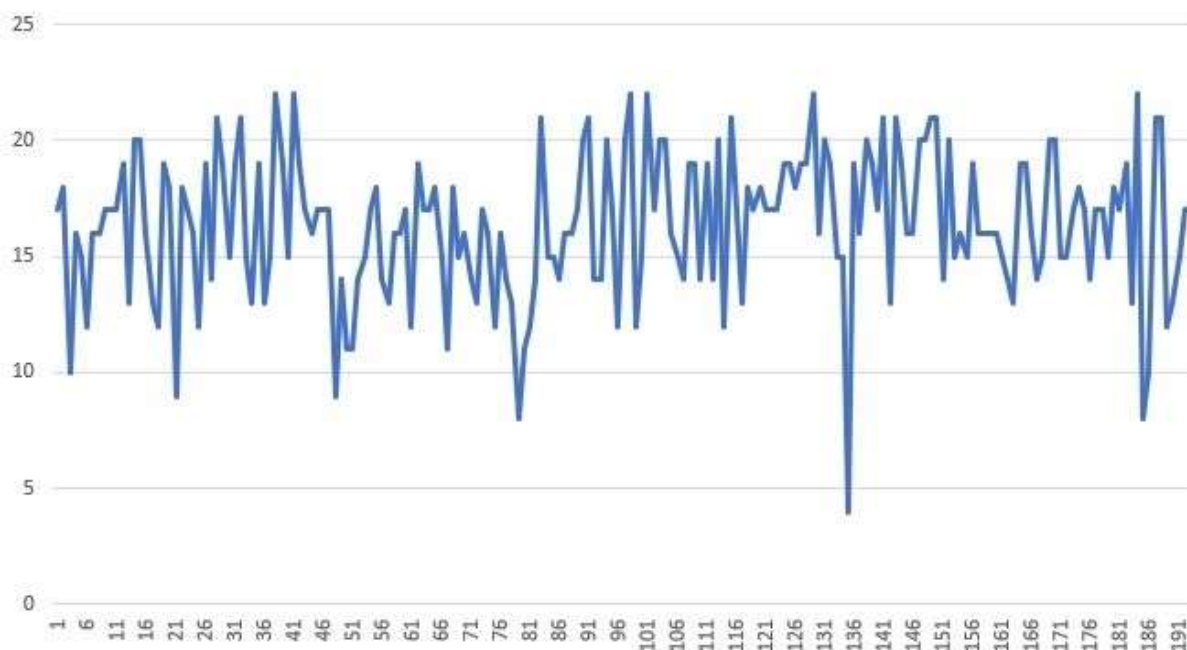
Rektor för varje förskola väljer att organisera sina barngrupper inom en förskola på det sätt som är lämpligast. Det kan exempelvis handla om mindre grupper av barn som arbetar i olika rum eller i utemiljön, i olika grupperingar av varierande storlek beroende på lokalers förutsättningar med en bemanning som rektor leder och fördelar utifrån barnens behov.

Förskolor med en- eller två avdelningar organiserar ofta sina barn i åldersblandade grupper som omfattar åldrarna 1-5 år. Att organisera åldershomogena grupper kräver att det finns fler än två avdelningar på förskolan vilket kan möjliggöra att barngrupperna organiseras i snävare åldersspann; exempelvis åldrarna 1-2 år, 2-3 år, 4-5 år.

I snitt fanns det 15 oktober 2022 knappt 16,4 barn per avdelning, vilket är en minskning från 2021 då det fanns 16,7 barn per avdelning (Qlikview). Antalet avdelningar har ökat från 190 till 194. Det totala barnantalet har varit ungefär detsamma som föregående år, 3174.

Verksamhet förskola och dess rektorer har utvecklat samverkan mellan förskolor när det gäller planering av verksamheten och effektivare användning av resurser. Konsekvenserna av detta är att vårdnadshavare kanske ej får plats på den förskola som ligger närmast hemmet eller är deras förstahandsval då önskemål om plats inte alltid matchar var familjerna bor. Förskolan har länge som helhet arbetat med kostnadsanpassningar där strukturfrågor ingår.

Barngruppers storlek per förskoleavdelning
51 förskolor, 194 avdelningar, medelvärde 16,4 (Qlikview 22-10-15)

15 oktober 2022 finns det ca 5 avdelningar som har färre barn än 10, vilket är färre än tidigare år. 15 oktober 2022 finns det totalt 15 avdelningar som har fler än 20 barn. Att en barngrupp har fler barn inskrivna än 17 kan innebära att det är en avdelning för äldre barn, t ex 5- 6-åringar eller att avdelningen har flertalet 15-timmars placerade barn. Det finns fortfarande indikationer på att vårdnadshavare som varit föräldralediga har skjutit upp starten i förskolan för barn med anledning av covid-pandemin.

En avdelning för barn med omfattande funktionsvariationer hade fyra barn 15 oktober 2022 och är en specialavdelning vid en större förskola. Vid en förskola med fler avdelningar kan en avdelning med färre barn betyda att det rör sig om en småbarnsavdelning eller att

förskolan för tillfället har tomma platser då inskolningar pågår hela terminen och barngruppen fylls på successivt.

15 oktober 2022 fanns det totalt 405 barn (knappt 13 %) med så kallad 15 timmars placering, vilket är färre än föregående år (504 barn, 16 %) De barn som har 15 timmars placering deltar i förskola under 3 eller 5 av veckans dagar, antingen 5 timmar per dag eller 3 timmar per dag beroende på om förskolan erbjuder verksamhet under 3 eller 5 dagar. I snitt finns det 2,1 barn med 15 timmars placering per avdelning.

När det gäller fördelning mellan pojkar och flickor inom förskolan så finns det 15 oktober 2022 något fler flickor (1603) än pojkar (1571), 49 % pojkar och 51 % flickor. Vid fördelning av pojkar och flickor i barngrupperna blir ibland en övervikt av det ena eller andra könet beroende på var barnen bor geografiskt, åldern på barnet och hur många avdelningar förskolan har. Vid en mindre enhet går det inte att tänka på den faktorn vid bildandet av barngruppen.

I riket är trenden mindre barngrupper. Troligen beror detta på hur kommuner väljer att ange barngruppers storlek vilket varierar i hur det redovisas årligen. Staten har under en period delat ut medel för att minska barngruppers storlek vilket kan vara en faktor för hur kommuner väljer att rapportera. Luleå kommun rapporterar storleken enligt samma modell samtliga år. Från år 2022 har staten ändrat fördelning av medel och detta kan påverka hur kommuner väljer att redovisa barngruppernas storlek framöver. Detta är viktigt att följa framöver när de nationella jämförelsetalet kommer.

Fotnot:

Förskolan i Luleå har en resursfördelningsmodell som bygger på att alla avdelningar har 17 heltidsplacerade barn, 17 platser. Till denna grupp barn finns basresurser för tre heltidsanställda medarbetare, oftast två förskollärare och en barnskötare. Om en avdelning av någon anledning har ett färre antal barn så medför det att förskolan som helhet behöver fler barn, vilket inte är ett problem i en förskola med exempelvis sex avdelningar - där är det oftast någon annan avdelning som har fler barn inskrivna. Om det är så att en av våra minsta förskolor, en- eller två avdelningar, inte har tillräckligt många barn i kö för att fylla 17 heltidsplatser så blir konsekvensen att förskolan inte kan bära sina kostnader.

3.1.3 Kränkningar

Det är få anmälningar om kränkningar inom förskolan. De som anmäls handlar till största del om konflikter mellan barn. De aktiva åtgärderna handlar om exempelvis om samtal med vårdnadshavare och personal samt gruppstärkande aktiviteter.

Förskolor menar att de nya rutinerna är bra och att Stella fungerar som ett bra stöd i arbetet när man väl använder systemet. Det finns dock förskolor som ännu inte har fungerande rutiner för det interna arbetet kring kränkingsanmälningar. Det finns fortfarande funderingar kring vad kränkningar är och hur de ska definieras, särskilt när det gäller yngre barn. Fortsatta kompetensutvecklingsinsatser behövs.

Många förskolor nämner att det förebyggande arbetet mot våld och kränkande behandling bedrivs mycket medvetet och planeras utifrån kartläggningar i verksamheten. Många nämner också att ett gott samarbete med föräldrar är viktigt i arbetet.

3.1.4 Aktiva åtgärder mot kränkande behandling

Förskolorna beskriver ett omfattande arbete med aktiva åtgärder mot kränkande behandling inom ramen för Likabehandlingsarbetet. De aktiva åtgärder som utformas handlar exempelvis om närvarande och härvarande vuxna, att barn får verktyg för att kunna hantera konflikter, att intervjuer och kartläggningar utgör underlag i det främjande arbetet, att man engagerar barn och vårdnadshavare på olika sätt samt att kompenshöjande samtal och insatser genomförs för pedagoger. I Stella - beskrivs aktiva åtgärder och övervägande gäller att man väljer åtgärder som samtal med vårdnadshavare och personal samt gruppstärkande aktiviteter.

Exempel på aktiva åtgärder och effekter:

- Ge barn verktyg att lösa konflikter på olika sätt - Pedagogerna har gett barn konkreta förslag ex. om vad de kan säga/hur de kan fråga om de vill delta i en pågående lek samt lärt barnen att säga ifrån och visa med hjälp av hela kroppen om de inte vill vara med/göra något. Barnintervjuerna som pedagogerna utför en gång /termin visar att barn har strategier för att lösa konflikter. Pedagogernas observationer visar att även flera yngre barn använder "stopp" i syfte att markera sin vilja. Flertalet barn visar med hela sin kropp ett nej.
- Närvarande och härvarande vuxna i och nära barnens lekar både ute och inne - Pedagogerna upplever att konflikterna har blivit färre då dessa till viss del har kunnat förebyggas utifrån att pedagogerna funnits i närheten. Barnintervjuerna visar att barnen upplever att pedagogerna är närvarande och lyssnar på barn.
- Barnråd - Där man startat barnråd anges att detta har varit en stor framgångsfaktor. Barnen har själva varit med och påverkat och utformat avdelningens "regler" (ex hur vi är mot varandra). Barnen är delaktiga hela vägen från att identifiera problem vid tex. toalett, utforma regler vid toalettbesök för att skapa trygghet, samt delaktiga vid uppföljningen hur det funkar och känns nu. Att involvera barnen i besluten har skapat en trygg miljö för alla.
- Pedagoger lär mer - Under året har förskolans personal tillsammans reflekterat kring kränkningar och diskriminering vid APT och kollegialt mellan avdelningar.

3.2 Subjektiva resultat

3.2.1 Klagomål

Klagomål

Verksamhet förskola har under läsåret 2021/2022 tagit emot 6 skriftliga klagomål vilket är färre än föregående års 11 skriftliga klagomål. De som inkommit har handlat om tillsynsansvar exempelvis att barn ramlat på förskolans gård och blöjbyten. Därutöver har klagomålen handlat om att förskolan gjort orosanmälning och att vårdnadshavare upplever sig dåligt bemötta på grund av det. Ett klagomål handlade om fysisk miljö gällande en inomhustrappa som ej är tillgänglig för vårdnadshavare.

När det gäller muntliga klagomål så rapporterar förskolan själva in de som inkommit via en intern e-tjänst. Under läsåret 2021/2022 har totalt 44 klagomål rapporterats vilket är färre än föregående läsår då det fanns 68. Det är 18 av 51 förskolor som har rapporterat, jämfört med föregående år då det var fler, 27 förskolor. Någon förskola har inrapporterat ca 5 klagomål per förskola medan de flesta har enskilda klagomål. Ett tiotal rektorer (knappt hälften) har använt e-tjänsten för inrapportering.

Samtliga klagomål har hanterats och omhändertagits i förskolan av pedagoger och rektor samt av verksamhetschef i de skriftliga klagomålen. Klagomålen leder alltid till åtgärder där förskolan kan utvecklas vilket inte är avhängigt av om de rapporteras in i e-tjänsten. Då det rör sig om få klagomål per förskola så är det svårt att se mönster utifrån det som rapporteras in som muntliga klagomål på en enskild förskola. Enskilda förskolor/rektorer åtgärdar dock direkt det som uppkommit där det är möjligt. Det kan handla om tydliggörande av rutiner, förbättring av miljöer, förtydligad information och ökad kommunikation med vårdnadshavare. Kort kan sägas att klagomål alltid omhändertas oavsett om de är muntliga eller skriftliga. Det upplevs som en omständlig process att rapportera in i e-tjänsten när det gäller de muntliga klagomålen, då det inte bidrar till tydliga mönsterbilder för de enskilda förskolorna. På verksamhetsnivå blir det synligt att skriftliga och muntliga klagomål ofta handlar om bemötande, information och tillsyn. De som inkommit har handlat om tillsynsansvar exempelvis när barn ramlat på förskolans gård eller blöjbyten. Exempel på klagomål som handlat om bemötande kan handla om att förskolan gjort orosanmälning och att vårdnadshavare upplever sig dåligt bemötta på grund av det, att man inte är nöjd med 15-timmars upplägget på förskolan eller att man upplever att personal inte hälsar. Klagomålen ser ut att minska, både de skriftliga och de muntliga.

3.2.2 Skolinspektionsanmälningar

Det finns inga skolinspektionsanmälningar.

3.2.3 Vårdnadshavarenkät förskola

Svar i procent	Stämmer helt och hållet/Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt/Stämmer inte alls	Vet ej
Jag är nöjd med mitt barns förskola	96,2	3,5	0,3
Jag upplever att förskolan ger mitt barn det stöd som det behöver	94,3	2,9	2,8
Jag upplever att förskolan stimulerar mitt barns vilja och lust att lära	92,6	2,3	5,2
Svarsfrekvens för enkät	56,2% (1950/3470)		

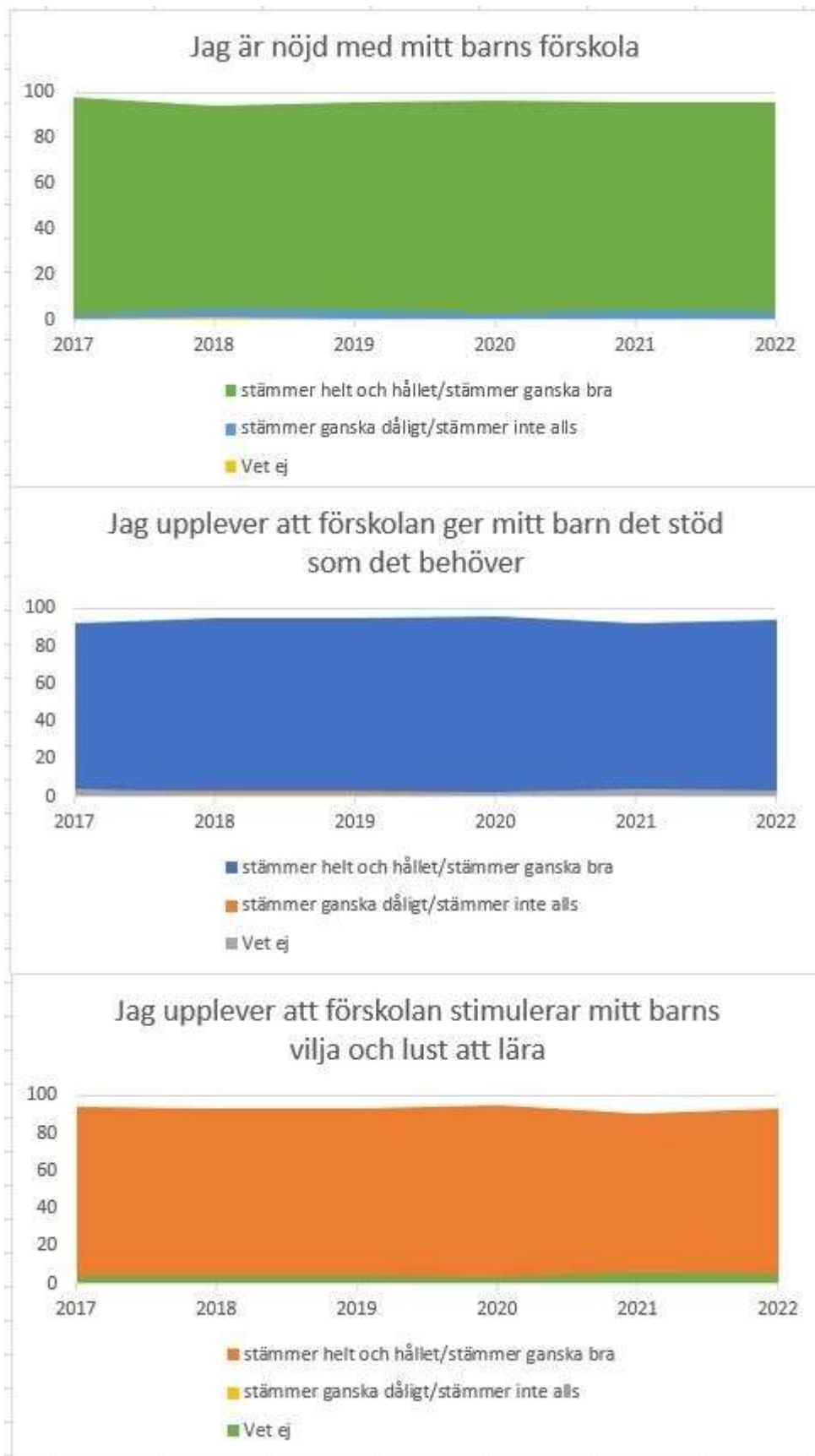
När enkäten går ut till vårdnadshavare ombeds varje barn representeras av ett svar per barn, det vill säga att vårdnadshavare svarar gemensamt för sitt barn. Svarsfrekvensen på enkäten är lägre än tidigare år 56,2%. Tidigare år har den varit högre, 62-74 % under åren 2018-2021. Tänkbara orsaker kan vara enkät-trötthet hos vårdnadshavare och/eller pågående covid-pandemi.

De vårdnadshavare som valt att svara är generellt mycket nöjda med sin förskola, att barnet får det stöd som behövs och att barnets vilja och lust att lära stimuleras. Dock verkar det genom åren vara svårast att svara på stimulans kring barnets vilja och lust att lära. Det kan bero på att vårdnadshavare upplever att det är svårt att bedöma då de inte ser den dagliga verksamheten i sin helhet. Den nya lärplattformen Unikum möjliggör för vårdnadshavare att kunna följa sitt barn på ett nytt sätt. Det blir intressant att se om det får effekt på svaren i enkäten framöver.

Vårdnadshavare som svarat är nöjda med förskolan vilket även stämmer över tid.

Citat (stickprov) ur enkäten, exempel på kommentarer som vårdnadshavare har lämnat per fråga

- 1. Jag är nöjd med barnens förskola:** "Väldigt nöjd med förskolan i helhet, dock anser vi att mer pedagogisk verksamhet kan ske utomhus. Barnen har väldigt lite utetid i jämförelse med andra förskolor i kommunen.", "Dialogen kan förbättras med föräldrarna." "Pedagogerna ser mitt barn och tar med det på äventyr varje dag, även fast de är små barn så har de tålamod och energi att lära dom upptäcka världen. De är mån om barnen, har en god relation till oss föräldrar och ja, de gör det lilla extra. Luleå kommun ska vara glad att ha såna ambassadörer som älskar sitt jobb" "Ur föräldraperspektiv önskar vi att situationen med vikarier löser sig för både personal och för speciellt för barnens skull."
- 2. Jag upplever att förskolan ger mitt barn det stöd som den behöver:** "Jag upplever att vår dotter får det stöd hon behöver under sina vistelser på förskolan, hon förklarar att pedagogerna hanterar situationer som kan uppstå barn sinsemellan på ett professionellt sätt", "Pedagoger brister i sin vuxenhet", "Extraresurser har satts in periodvis när det har funnits behov.", "Svårt att svara på fullt ut, för dålig insyn kring just det."
- 3. Jag upplever att förskolan stimulerar mitt barns vilja och lust att lära:** "Bra projekt och en pedagogisk känsla i allt de gör", "För stökigt för att kunna lära sig", "Får som sagt för dålig information om vad de gör på förskolan för att kunna svara. Upplever inte att mitt barn berättar om saker de fått lära sig eller saker de gjort."

3.3 Observerade resultat

Fler rektorer har använt möjligheten att dokumentera resultat i form av egna observationer i denna omgång av kvalitetsrapport. Exempel på resultat som rektorerna uppmärksammat är:

- nya och ökade möjligheter att få syn på barnens lärande genom projekt som utgår från barnens nyfikenhet och intresse i kombination med att projekten pågår under hela dagen. Genom pedagogernas gemensamma ställningstaganden kring sin roll, vad pedagogen frågar och vad som uttrycks språkligt, använda alla sinnen och reflektion tillsammans med barnen samt att ge arbetet med projektet mer utrymme över dagen blir resultaten goda.
- variation i hur introduktion av nya barn genomförs för att skapa trygghet ger resultat där en välfungerande organisation där alla pedagoger vet vad man ska göra och när är en viktig faktor.
- betydelsen av auskultation i undervisningssituationer, där pedagoger får perspektiv på sin design av undervisningen och hur det påverkar barnens möjligheter till lärande. Det handlar om ämnesdidaktiskt innehåll och fokus där förhållningssätt, lyssnande, samtalet och hur man kan utmana med exempelvis frågor kan göra barnen delaktiga och vidga lärandet.
- betydelsen av ett vetenskapligt bollplank i exempelvis pågående utvecklingsarbete kring det systematiska kvalitets- och utvecklingsarbetet i enskilda förskolor under pågående projekt. Detsamma gäller utvecklingsgruppen som ansvarar för arbetet med standardiserade mallar för hela verksamhet förskola i lärplattformen inom introduktion av barn, utvecklingssamtal, övergångar inom och mellan skolformer samt stödinsatser. I utvecklingsgruppen finns representation av it-utvecklaren, förskollärare, rektorer, specialpedagog vid Resurscentrum samt ett vetenskapligt bollplank.
- verksamhetsobservation med syfte att se huruvida flickor och pojkar ges lika stort talutrymme vid en utomhusaktivitet för en grupp barn samt hur pedagoger vägleder och erbjuder material till pojkar respektive flickor. Denna observation synliggjorde vissa skillnader i hur pojkar och flickor bemöts olika av pedagogerna. Resultatet överraskar såtillvida att vi tänker att vi skapar lärmiljöer som gynnar både pojkar och flickor, men för att lyckas med det arbetet är en variationsrik miljö och material, personalens kompetens, personalens förhållningssätt och bemötande betydelsefullt. Arbeten visar att en påtaglig konsekvens om personalens kunskaper är bristfällig kan bli att man utgår från sina egna personliga uppfattningar istället för att utgå från kunskap och beprövad erfarenhet.
- utifrån mina egna reflektioner och observationer, kan jag se att under pandemin och den vikariebrist vi haft, ändå pågått en god undervisning. När pedagogerna förstår sitt uppdrag och ser möjligheter till undervisning, så gör det skillnad för barnens utveckling och lärande. Jag har också reflekterat att en utveckling har skett i lärmiljöerna, där innehållet i miljöerna har fått vara mer kopplat till våra utvecklingsområden än tidigare. Dock ser jag att vi ändå behöver fortsätta utveckla lärmiljöerna och reflektera mer över innehållet, vad miljön ska bidra med för att främja barns utveckling och lärande. De observationer jag också gjort är att pedagogerna hade en tendens till att börja stressa under vårterminen och det berodde på att de ville så mycket, ville hinna ikapp. Detta fick jag lyfta i arbetslagen och i LARS. Viktigt att våga stanna upp och granska sin utbildning, vad har skett och

- vilket resultat ser vi trots vikariebrist och pandemi.
- att ha utvecklingsområden som sträcker sig över en längre tid har gett oss fördjupad kunskap och möjlighet att förankra kunskapen i den egna praktiken. Rektor är med och leder utvecklingsarbete, följer upp och ger förutsättningar så att uppdraget blir genomförbart. Medarbetare måste känna personligt engagemang i målen och känna att de har kapacitet att nå målen. Därför är det viktigt att kompetensutveckling är kopplat till utvecklingsområden. Långsiktig planering och tydliga och utvärderingsbara mål är nyckeln till framgång. Det synliggör arbetet.
 - förskolan gör kontinuerligt intervjuer med barnen utifrån frågor som rör trivsel, trygghet, miljö. Resultaten visar övervägande på att barnen uttrycker trivsel och visar att det är trygga i förskolan. Förskolan behöver få en bredare och djupare bild via kompletterande observationer utifrån jämställdhets begreppet där vi kan observera lekmönster. Samt även förhållningssätt hos pedagoger. När vi lyfter frågan kring förutsättningar för pojkar och flickor så finns tankar om att vi gör ingen skillnad. Därför är det intressant att få undersöka om det är så lika villkor eller om vi bara antar det.
 - vi behöver revidera och se över vilka frågeställningar som ska ingå i barnintervjuerna /dialogsamtalen för att dessa än mer ska spegla våra aktiva ställningstagande gällande tillgänglighet, trygghet och utbildning. Vårdnadshavarna efterfrågar information kring hur deras barns dag har varit. Här är det viktigt att vi hittar bra sätt att föra fram informationen till vårdnadshavarna. Genom föräldraenkäten har vi uppmärksammat att mer information behövs kring hur vi arbetar med likabehandlingsplanen eftersom flera vårdnadshavare har svarat att de inte vet hur förskolan arbetar med detta. Unikum ser vi som ett verktyg för detta, via den kan vi nå ut med både formell information men också mer informell genom att visa på hur vi i praktiken arbetar med likabehandling.

Verksamheten förskola har genom pågående aktionsforskningsarbete med LTU "*Ledning och styrning av systematiskt utvecklingsarbete för förbättrad kvalitet och likvärdighet i förskolans utbildning - att leva den utveckling vi vill åstadkomma*" insett betydelsen av att genom ledning och styrning av det systematiska kvalitets- och utvecklingsarbetet arbeta

- utifrån aktionsforskning som vetenskaplig modell med stöd av ett vetenskapligt bollplank för att vidareutveckla ett vetenskapligt förhållningssätt och systematik.
- använda analys som ram för likvärdighet där forskning har stor betydelse genom formulering av exempelvis arbetsfrågor och analysfrågor för SKA-arbetet.
- med transformering av underlag och resultat i samtliga praktiker som samverkar för att göra barnens utbildning och undervisning högkvalitativ där strukturer för samverkan och dialog är centralt.
- med kultur då det finns en tydlig koppling mellan skolledarskap/ledning, kontext och rådande kultur där forskning även visar att förståelse, deltagande och engagemang från alla nivåer i organisationen är central.
- med betydelsen av vetenskapligt bollplank men även betydelse av process- och handledning för pedagoger. Förskollärare har ett särskilt uppdrag i att stötta sina kollegor i detta. Det finns behov av kompetenshöjande insatser för att öka möjlighet till handledning i praktiken genom fler förskollärare som kan ta på sig handledande roller i förskolorna.

- med en utvecklingsgrupp av rektorer under ledning av utvecklingsledare som planerar för det gemensamma SKA-arbetet i förskolans hela rektorsteam kan flödet i samverkan och kvalitetsdialoger ytterligare förbättras enligt resultatet i aktionsforskningsprojektet.
- med återkommande samverkansmöten mellan Resurscentrums elevhälsa och hela rektorsteamet förstärks och utvecklas arbetet med tillgängliga lärmiljöer, språkutveckling och det specialpedagogiska arbetet för alla barn genom exempelvis kompetensutvecklande insatser som utgår från barnens behov. Ett exempel är de tecken som stöds-väskor som ska distribueras till samtliga förskoleavdelningar i Luleås kommunala förskolor vilket sedan följs av implementeringsinsatser för att öka pedagogernas kompetens i tecken som stöd.
- med att bygga upp samt använda befintliga strukturer som IT-råd samt pedagogiska utvecklingsgrupper i samverkan med pedagogiska nätverket

Utöver detta har det under läsåret pågått ett arbete med det Jämställdhetsuppdrag som BUN givit hela förvaltningen och som leds av resurscentrum. I samband med detta har rektorerna i förskolan deltagit i Skolchefs ledardagar på temat Jämställdhet där temat lyfts utifrån flera perspektiv. Parallellt med detta har rektorsteamet kontinuerligt mött Resurscentrums specialpedagoger som tillsammans med Resurscentrums utvecklingsledare presenterat samlad könsuppdelad statistik för hur stöd för pojkar och flickor både söks och sedan beviljas. Resurscentrums specialpedagoger har även bidragit med analyser kring underlaget som rektorerna har haft möjlighet att bearbeta tillsammans i workshops. Mönstret som framträder är att man söker stöd för pojkar i högre grad samt att pojkar även i högre grad beviljas insatser och tilläggsbelopp. Förutom den kompetensutveckling som erbjudits på Skolchefs ledardag har även riktad kompetensutveckling skett i förskolan med hjälp av psykologen Margareta Öhman. Insatsen bestod av en digital föreläsning som bygger på Margaretas bok "*Barns psykiska hälsa*" där även perspektivet pojkar/flickor lyfts. Den digitala föreläsningen har sedan rektorerna möjlighet att nyttja för kompetenshöjande insatser för sina pedagoger i förskolan. Därutöver finns kompetenshöjande insatser inom *Positiv psykologi* med utvecklingsledare Lillemor Östman och *Traumamedvetenhet* med psykolog Anna Helleberg för rektorer och medarbetare. Under den senaste ledardagen har rektorerna under workshops identifierat tänkbara fortsatta aktiviteter och behov med koppling till pojkar och flickor. Följande teman framträder för flickor; behov av att förstärka arbetet med flickors självbild och egenvärde samt tillföra mer kunskap om flickors särskilda behov. En risk är att förskolan inte upptäcker flickors behov.

Följande teman framträder för pojkar; behov av att förstärka arbetet med kommunikation, känslor och självreglering för pojkar. När det gäller att tillföra mer kunskap lyfts fler exempel för pojkar än för flickor och det som nämns är: Normmedvetenhet, samhällsklimat och rådande förväntningar. Otydligt ledarskap samt för höga förväntningar på pojkarna utifrån deras mognad. Det finns även fler exempel på vad som behöver tillföras när det gäller pojkar: självreglering och medvetna pedagoger som stöttar, bredda basen genom tillgänglig lärmiljö, tidig träning i språklig förmåga, tydligt ledarskap och varierande instruktioner för att skapa begriplighet.

I de teman som lyfts för både pojkar och flickor tillkommer perspektiv inom tillföra: möta barn där de är, tillit till barn och deras förmåga, stärkande strategier i socialt samspel, konflikthantering och lek, mindre undervisningsgrupper, inom tillföra: barns perspektiv, progression för lärande/kunskaper, medvetenhet och kunskap hos pedagoger som är härvarande-närvarande, miniminivå för pedagoger professionalitet och i introduktioner av medarbetare, språkutveckling samt inom tänka om: maktfördelning (vuxnas fördel), kulturförändring i organisation, kulturen bland pedagoger och normmedvetenhet.

Det har funnits tankar från enskilda förskolor att ingå i internationell samverkan med andra länder men då administrationen ställer stora krav på resurser har rektorer uttryckt att man inte orkat genomföra en ansökan. Det leder verksamhet förskola till att ansöka om gemensam ackreditering inom Erasmus+ för att underlätta internationell samverkan för att ytterligare lära mer och stärka kvaliteten i Luleås kommunala förskolor.

3.3.1 Förskolans observerade resultat

Förutsättningar och kvalitetsmått

I oktober 2022 fanns i Luleås 3176 barn på 51 förskolor med totalt 194 avdelningar. Barngruppernas storlek är 16,4 (16,1 (16,7)). En förskola leds alltid av en rektor och varje rektor ansvarar för 2-3 förskolor, beroende på förskolans storlek. Utbildningsnivån bland medarbetare (2021) är hög både vad gäller barnskötare och förskollärare (61 % i Luleå, 44 % i riket). Samtliga tillsvidareanställda rektorer inom förskolan genomgår eller har genomgått det statliga rektorsprogrammet.

Prioriterade områden

Verksamheten förskola har under 21/22 särskilt prioriterat likvärdighet mellan förskolor gällande lärmiljöer, språkutvecklande arbetssätt och ledning & styrning. Kvalitetsdialoger i rektorsteamet visar på ökad likvärdighet mellan förskolor, men även att processen måste fortgå för att förankra på djupet. Utifrån pågående aktionsforskningsarbete i förskolans ledningsgrupp i samverkan med LTU har organisation, strukturer och strategier utvecklats och fler aktörer deltar i dialogerna kring kvalitetsarbetet. Samverkan ökar med de aktörer som finns som resurser exempelvis Pedagogiska nätverket, Resurscentrum, Förskolans IKT-utvecklare samt nätverket Män i förskolan. Även samverkan med Luleå tekniska universitet och lärarutbildningen har ökat. Förskolor har deltagit i Forskarskolans erbjudna kompetenshöjande insats kring systematiskt kvalitetsarbete och aktionsforskningsarbete i samverkan är pågående inom SKA. Deltagare från förskolans verksamhet har genomgått en 7,5 hp utbildning inom Praktiknära forskning under läsåret, där syftet varit att höja den vetenskapliga grunden samt bidra till vetenskapligt förhållningssätt och arbetsmodeller som kan stötta det systematiska kvalitets- och utvecklingsarbetet inom förskolan som helhet. Lokalen Förskolans Kreativa kompetenscenter i Norra hamn är nu är iordningsställd och fungerar som nav i förskolornas kompetensutveckling samt bidrar till en stärkt utvecklingskultur i förskolans kvalitetsutvecklingsarbete. Kompetensutvecklande insatser finns för alla förskolor och erbjuds digitalt så att rektorer kan planera in genomförandet för sina förskolor. De områden som erbjuds digitalt handlar om:

- Barns psykiska hälsa - barnpsykolog föreläser
- Högläsning Resurscentrum specialpedagoger
- Hälsöfrämjande arbete och positiv psykologi

- Tema Förskolans kommunikation med vårdnadshavare - kommunikationsforskare
- Tema trauma i förskolan - barnpsykolog föreläser
- Unikum - lärplattformen och dess användande

Lärmiljö

Samtliga förskolor har aktiviteter inom området och den digitala lärmiljön är naturligt integrerat i barnens lärmiljöer. Förskolorna beskriver olika delar när det gäller lärmiljö inom fälten pedagogisk, social och fysisk lärmiljö. Det kan exempelvis handla om val att prioritera:

- fysisk lärmiljö både inomhus och/eller utomhus, där det miljöerna erbjuder barnen utvecklas.
- att utveckla den pedagogiska lärmiljön genom språkutveckling, matematik, estetiska uttrycksätt, utvecklad undervisning eller andra områden inom läroplanen, Det handlar även om arbetssätt, metoder, struktur, extra anpassningar med mera.
- att utveckla den sociala lärmiljön i allt från hur man organiserar undervisning och grupper för att skapa så goda lärsituationer som möjligt, hur man är mot varandra, fiffiga kompisar, trygghet, socialt klimat, bemötande och relationer mm.

Det finns behov av kompetensutveckling ur många aspekter. Tillgänglighetsmodellen, att bredda basen och specialpedagogik uttrycks som områden där det finns kompetensutvecklingsbehov för såväl rektor som pedagog.

Luleå kommun erbjuder en väsentligt tvåspråkig förskola (vid Charlottendals förskola i centrum) i de nationella minoritetsspråk som Luleå är förvaltningskommun för, finska, meänkieli och samiska. Detta arbete har varit framgångsrikt. Orsaken bedöms vara strukturerat arbete genom styrning och uppföljning, samverkan med forskning och samråd med berörda nationella minoriteter.

Språkutveckling

Det finns många goda och varierande exempel på aktiviteter som stödjer och utvecklar barnens språkutveckling. Kompetensutvecklingsinsatserna upplevs som bra, det finns stöd i vetenskap (Ann S Pihlgren, Skolverkets Läslyft, Elvira Ashby mm) för utvecklingsarbetet. Digitala verktyg ger barnen fler och varierade möjligheter i sitt eget lärande, där kunniga pedagoger bidrar. Det finns också utvecklingsområden där fortsatt kompetensutveckling nämns, det uttrycks också behov av att kunna variera lärmiljöer i detta avseende än mer samt förstå vilka effekter som kan förväntas i arbetet.

Ledning & styrning

En gemensamt formulerad verksamhetsidé (eller "statement") finns framtagen sedan tidigare - *Förskolan i Luleå för en hållbar värld där medskapande, kreativitet och lustfyllt lärande ger växkraft*. Syftet är att stödja likvärdig utbildning i Luleås förskolor.

Samtliga förskolor har planerat för kompetenshöjande insatser och genomför dessa utifrån plan. Förskolans rektorer säkrar att genomförda kompetenshöjande insatser tillvaratas på arbetsplatserna.

Processer och organisation för att stödja SKA sker i allt högre grad, på verksamhetschefsnivå

samt rektorsnivå och i arbetslagen på förskolorna. Rektorsträffar utvecklas för att stödja SKA-arbetet kontinuerligt. Rektorer använder delar av utvecklingsdagar samt arbetsplatsträffar för att skapa utrymme och tid för det gemensamma kvalitets- och utvecklingsarbetet inom förskolan. Varje pedagog ansvarar för det vardagliga arbetet att dokumentera arbetet i barngrupp, vilket sedan lyfts till reflektion i arbetslaget och sedan planera det fortsatta arbetet. Förskollärare beskrivs vara ansvariga för arbetslagets reflektionsarbete.

Kommunikation med vårdnadshavare har identifierats som ett viktigt fält och i samband med införandet av lärplattformen Unikum har kompetensutvecklingsinsats för rektorer och medarbetare genomförts. Den genomförs under 2021 för rektorer och för medarbetare kan rektor planera in insatsen under två år framåt. Allt mer kompetensutveckling är digital och processinriktad. Det kan handla om filmer/föreläsningar i kombination med processmaterial som pedagogerna arbetar med i sina arbetslag. Kompetenshöjande insatser behöver vara tillgänglig en längre tid för att rektor ska kunna planera in arbetet på lämpligt vis. Detta är också viktigt för likvärdigheten inom förskolorna.

Aktionsforskningsarbetet

Det pågående aktionsforskningsarbetet i förskolans ledning ger form och stöd för utvecklingskulturen, dialogsamtalen, byggande av relevanta underlag samt för analysarbetet som utgår från vetenskaplig grund. En utvecklingsgrupp av rektorer har tillsatts för att stödja hela verksamhet förskolas SKA arbete. Utvecklingsgruppen upplevs bidra i hög grad till förskolans kvalitets- och utvecklingsarbete. En utvecklingsgrupp av rektorer, specialpedagoger, förskollärare och ett vetenskapligt bollplank har bildats för att tänka likvärdighet kring dokumentation såsom exempelvis utvecklingsamtal och introduktionssamtal. Det handlar om underlag/processer som kan och bör standardiseras för att garantera likvärdighet ur barnperspektiv och utifrån barns rätt. Till denna utvecklingsgrupp knyts även en ny doktorand som ingår i Forskarskolan PROFS vid Luleå tekniska universitet - det vetenskapliga bollplanket. Doktorandens deltagande ska ske symmetriskt och komplementärt och har sitt ursprung i pågående aktionsforskningsarbete. Kvalitetsdialoger genomförs i form av dialogsamtal i mindre konstellationer i rektorsteamet, gemensamt i stora teamet och ibland i fokusgrupp. Även medarbetarsamtal är en källa till dialogmöjlighet där kvalitet lyfts. Resultatet är att dialogerna är uppskattade och ger möjlighet till lärande mellan rektorer samtidigt som verksamhetsledningen får ta del av det pågående kvalitetsarbetet i förskolorna. Kvalitetsdialoger i rektorsteamet visar även på ökad likvärdighet mellan förskolor, men även att processen måste fortgå för att förankra på djupet.

Rektorer - att ha välstrukturerade och innehållsrika teamträffar för rektorer har varit ett utvecklingsarbete över tid och särskilt i aktionsforskningsarbetet. Underlagen visar att rektorerna tycker att tiden används allt bättre, att formerna för gemensamma möten har utvecklats positivt till form och innehåll. En utmaning är att driva gemensamt utvecklingsarbete i en grupp på 22 rektorer som är en stor grupp. Rektorer är organiserade i områdesteam som är mindre grupperingar. Ett fortsatt utforskande gällande växelverkan mellan vad som ska/kan lyftas i mindre konstellationer såsom utvecklingsgruppen, tvärgrupper, i de befintliga områdesteamen eller i det stora teamet är aktuell. En mindre

utvecklingsgrupp av rektorer med representation från samtliga områdesteam finns för att arbeta med det systematiska kvalitets- och utvecklingsarbetet för hela förskolan under ledning av utvecklingsledare i förskolan.

Ett behov av kompetenshöjande insatser för pedagoger har identifierats. För förskollärare som ska ansvara för undervisningen och kunna stötta sina kollegor i det arbetet har en 7,5 poängsutbildning som genomförs av LTU för totalt 60 förskollärare i två omgångar under 2022–2024 upphandlats och påbörjats. Därtill finns behov av att utbilda barnskötare som är anställda men som ej har yrkesutbildning.

Kompetensutveckling för rektorer sker genom

- kollegialt lärande mellan rektorer i områdesteam och i det större teamet
- insatser med föreläsningar under teamträffar eller under skolchefs ledardagar
- kurser och utbildningar som arrangeras av Luleå kommun
- kompetenshöjande insatser för rektor i ett första steg och därefter kan rektor genomföra denna med sina pedagoger
- individuella val i samråd med verksamhetschef
- det statliga rektorsprogrammet.
- En särskild satsning utifrån boken "Förskolan med barnet i centrum" med forskaren Christian Eidevald och utvecklingsledare Beata Modigh från Göteborgs stad har inletts för rektorerna, först i form av litteraturseminarier och sedan i kombination med workshops av författarna till boken
- Ett behov av kompetenshöjande insats för förskollärare (60 deltagare) i form av en kurs som syftar till stärkt process- och handledarskap i förskolan har planerats och upphandlats från LTU. Kursen har namnet: *Pedagogiskt process- och handledarskap på vetenskaplig grund för förskollärare*. Samtliga rektorer/förskolor har möjlighet att anmäla deltagare för att säkra likvärdigheten på alla förskolor. Kursen genomförs 2022-2024 i två omgångar.
- Rektorerna deltar under en kursdag i utbildningen tillsammans med förskollärarna för att än mer stärka förankring i verksamheten.

Resultat pojkar och flickor

Det finns skillnader mellan pojkar och flickor när det gäller det stöd som söks för barn med särskilda behov. Stödinsatser söks övervägande för pojkar från Resurscentrum och för Tilläggsbelopp.

I Likabehandlingsarbetet är jämställdhet och människors lika värde utifrån kön ständigt närvarande då det ingår i diskrimineringsgrunderna.

Förskolor som lyfter könsskillnader beskriver reflektioner kring:

- lekmönster utifrån kön, taltid för pojkar och flickor och hur pedagogerna möter/tilltalar pojkar och flickor på olika vis
- eventuella dolda normer och hur man kan synliggöra dem
- behov av kartläggning för att synliggöra eventuella mönster för att få en tydligare nulägesbild
- antingen att de ej ser könsskillnader eller att de arbetar med könsneutrala material

- att de anpassar material och miljöer till både pojkar och flickor.

Resultat för flickor och pojkar problematiseras i liten utsträckning i SKA-arbetet. Lärmiljöer och vad den erbjuder barnen behöver problematiseras ytterligare i SKA-arbetet för att öka likvärdigheten.

Ökad samverkan med förskoleklassen för att följa barnens lärande och kunskapsutveckling behöver ske. Att följa elevernas kartläggningar i förskoleklass och bedömningsstöd i åk 1 inom språklig medvetenhet samt matematiskt tänkande är en tänkbar väg.

Förskolans kreativa kompetenscentrum och Pedagogiska nätverket

En förändring omorganisation av Pedagogiska nätverket – förskolan Luleå kommun har initierats under år 2022. På sikt förväntas det bidra till gemensamma kompetenshöjande insatser inom hela förskolan där Pedagogiska nätverket blir en stödfunktion. En ny samordnare har tillsatts för Pedagogiska nätverket på 20%, och en utvecklingsgrupp har bildats för nätverket. Dess funktion är att verka som en växelstation mellan ledningsgrupp, rektorsteam och pedagoger inom förskolan. Utvecklingsgruppen har varit delaktiga i organisation, planering och genomförande av nätverkets omorganisation och aktiviteter. Kopplat till utvecklingsområdena lärmiljö, språkutveckling och pedagogisk dokumentation (ledning och styrning) har Pedagogiska nätverket anordnat pedagogiska caféer i Kreativt kompetenscentrum, som kreativ mötesplats som har skapat möjligheter för dialog och pedagogiska möten mellan pedagoger. Dessa kreativa möten har fokuserat på barns rättighet till varierade lärmiljöer som erbjuder variation av uttryckssätt. Detta för att utveckla barns förmågor kopplat språkutveckling, det vill säga en utvecklad och likvärdig lärmiljö inom kommunens förskolor som erbjuder alla barn möjlighet att utvecklas och lära så långt som möjligt.

Positiva effekter av omorganisationen av Pedagogiska nätverket och dess aktiviteter kan ses genom spridning av erfarenheter från deltagande pedagoger – till kollegor och barn. Detta visar tecken på att denna kompetensutvecklingsinsats har gjort skillnad för barnen genom att Pedagogiskt nätverket har utvidgats på så sätt att dess kompetenser och fördelar kommer fler barn, medarbetare och rektorer tillgodo i en delakultur. Dessa ökade kunskaper hos medarbetare och rektorer skapar fler förutsättningar för barn att utvecklas, känna delaktighet och jämställdhet.

Förskolornas prioriterade områden

Av de 51 förskolorna så har 4 förskolor valt att fokusera på 1 utvecklingsområde, 26 prioriterar två utvecklingsområden och 21 förskolor har tre prioriterade utvecklingsområden. Totalt är det 119 utvecklingsområden som pågår i förskolorna under läsåret 2021/2022, varav 30 kan klustras till utvecklingsområde lärmiljö, 20 till språkutveckling och 20 till ledning och styrning inom SKA, projekterande arbetssätt samt pedagogisk dokumentation, vilket innebär att 70 av 119 utvecklingsområden direkt kan relateras till de tre prioriterade utvecklingsområdena inom verksamhet förskola. Övriga områden är: matematik, teknik/naturvetenskap, hållbar utveckling ur olika perspektiv, estetiska läroprocesser, lekfull undervisning, normer och värden samt undervisning (49).

Det här tar vi med till analysdelen:

- Nulägesbilden kring pojkar/flickor behöver fortsatt problematiseras och synliggöras
- Kompetenshöjande insatser är nödvändiga, helst inom förskolans prioriterade områden för att öka möjlighet till likvärdighet.
- Ökad samverkan med förskoleklassen för att följa elevernas kartläggningar i förskoleklass och bedömningsstöd i åk 1 inom språklig medvetenhet samt matematiskt
- Fortsatt utvecklingsarbete inom SKA genom aktionsforskningsarbetet och resultatet därav, exempelvis utvecklingsgrupper, byggande av relevanta underlag med mera.

Källor: Qlikview samt Kolada

3.3.2 Främjande av barns utveckling, hälsa och lärande

Förskolorna beskriver varierade former och arbetsätt för sitt främjande arbete. Det kan handla om hur barnen får tillgång till lärmiljöer som bjuder in till eget utforskande, möjlighet för barn att tillhöra en positiv gemenskap, möjlighet att delta i lärofyllda aktiviteter som skapar en tilltro till kunskap och förmåga samt ger en positiv upplevelse av undervisning. Att erbjuda många uttrycksformer är ytterligare exempel som ger barnen möjlighet att uppleva välmående i interaktion tillsammans med andra, både vuxna och barn. När barnen ges möjlighet till varierande uttryckssätt i allt från det språkliga i tal och skrift till samtliga estetiska uttryckssätt ökar möjligheterna till anpassningar för samtliga barn. Vikten av pedagogers förhållningssätt och bemötande i arbetet med barnen lyfts i högre grad i underlagen i år. I arbetet med barnen beskrivs arbete med lärmiljöer ur samtliga perspektiv i tillgänglighetsmodellens tre perspektiv kring lärmiljö - pedagogisk, social och fysisk lärmiljö.

Allt fler förskolor beskriver vilka teoretiska utgångspunkter förskolans pedagoger utgår ifrån när det gäller syn på barn, undervisning och lärande. Förutom detta beskrivs hälsofrämjande arbetsätt kring näringsriktig mat och matsituationer, utevistelsens och den fysiska rörelsens betydelse för det främjande arbetet. Barnens delaktighet är ytterligare en viktig faktor, där allt från pedagogers observationer och pedagogiska dokumentationer till direkt påverkan genom barnråd på avdelningar nämns som konkreta exempel i barnrättsarbetet. Ofta nämns också likabehandlingsarbetet med dess arbetsätt, metoder och resultat som viktiga delar i det främjande arbetet. Lekens betydelse för utveckling, lärande och välbefinnande lyfts och beskrivs som en viktig komponent där pedagogers förhållningssätt viktiggörs. Att organisera barnen i olika mindre grupperingar under dagen är ytterligare exempel på arbetsätt och organisation som bidrar till främjandet av barns utveckling, hälsa och lärande.

Arbetsätt hållbara över tid - förskola (pedagog- rektor)

En god systematik i kvalitets- och utvecklingsarbetet beskrivs som grundläggande för att pedagogers och hela förskolors arbetsätt ska vara hållbara över tid. Det handlar om innehåll i kompetenshöjande insatser som kan omfatta allt från pedagogers, avdelningars och hela förskolors möjligheter att dela och lära av varandra inom och mellan förskolor exempelvis under förskolans kompetensutvecklingsdagar eller i andra sammanhang. Ett levande och nära likabehandlingsarbete är minst lika viktigt för att skapa hållbarhet över tid. Rektors val av organisering för pedagogers tid för kvalitets- och utvecklingsarbete är avgörande. Förskolor beskriver olika varianter för detta som innefattar planeringstid, arbetsplatsträffar,

kompetensutvecklingsdagar och att bygga en hållbar arbets- och utvecklingsorganisation på förskolan.

Arbetsätt hållbara över tid - verksamhet

Att främja barns utveckling, hälsa och lärande går hand i hand med medarbetarnas arbetsmiljö. I detta ljus har verksamheten prioriterat att lyfta även arbetsmiljöarbetet. Det är en viktig organisatorisk satsning för att ge pedagoger och barn så goda förutsättningar som möjligt i det främjande arbetet. Förutom detta är kompetensutveckling viktig. Rektor har till sin hjälp 6 kompetenshöjande dagar att tillgå, där 2 halvdagar avsätts för kompetensutveckling som tillhandahålls centralt. Kompetensutvecklande insatser från centralt håll består av digitala varianter som kan genomföras utifrån rektors planering under valfri tidpunkt. Förskolans kreativa kompetenscentrum är ytterligare en central satsning där resurser som exempelvis Pedagogiska nätverket, Resurscentrum och förskolans IT-pedagog kan erbjuda kompetenshöjande insatser vid nämnda K-dagar eller vid andra tillfällen. Att ha tillgång till en fysisk plats där medarbetare kan mötas för att lära mer tillsammans för fortsatt utveckling av utbildning och undervisning skapar möjligheter.

3.3.3 Corona COVID-19

Pandemin har påverkat förskolans verksamhet på ett flertal sätt. Särskilt behöver förmågan att snabbt anpassa sig i en föränderlig tid uppmärksammas, en del uttrycker att det handlar om att *ställa om* i motsats till att *ställa in*.

Den planerade undervisningen i form av tema och projekt har i många fall fått avvakta då kontinuiteten inte kunnat hållas. Enstaka förskolor har periodvis inte märkt av pandemin och har kunnat arbeta på som vanligt, men det hör till ovanligheterna. De flesta förskolor har fått fokusera på vardagsundervisning i stället och bedömer att de trots pandemins efterdyningar har haft en god verksamhet med rutiner där barnen kan vara trygga. De barn som varit sjuka har varit hemma vilket medfört att de barn som funnits i förskolan har upplevts som väldigt pigga och friska. En hel del av verksamheten (utbildning och undervisning) har förlagts utomhus under vår, sommar och höst för att minska smittspridningen. Barn som varit frånvarande längre tid kan ha påverkats när det gäller stimulans och lärande.

De förändrade smittskyddsrutinerna har också medfört att barnen inte har haft möjlighet att hjälpa varandra vid påklädning, vid matsituationerna etc, som man vanligtvis gör. Övergång och samverkan mellan förskola och förskoleklass har återgått till mer normala sätt, med fysiska besök i mottagande skola. Kontakter med vårdnadshavare, utvecklingssamtal och föräldramöten har påverkats och genomförs numera fysiskt om än digitala varianter kan erbjudas. Rutiner för hämtning/lämning har påverkats. Förskolornas mötesstrukturer har påverkats av pandemin. Att förbereda möten har krävt mer planering och vissa möten ex föräldraråd har uteblivit.

Bemanningen är fortfarande en utmaning då medarbetare varit frånvarande. Andelen vikarier har minskat till följd av pandemin då exempelvis vikarier som gått i pension avstår från att arbeta i förskola även efter pandemin. Andelen frånvarande barn har periodvis varit hög så rektor har kunnat organisera om inom sin verksamhet för att anpassa bemanning.

Året har varit slitsamt och det innebär att medarbetare är mer trötta än vanligt.

Pedagogers möjlighet att planera och följa upp undervisningen minskar när bemanningen har varit ansträngd. Arbetsbelastningen upplevs som stor. Rektorer och pedagoger har bemödat sig om att barn och vårdnadshavare ska uppleva att "det är som vanligt" ändå i verksamheten. Pandemin kan även bidra till ett ökat samarbete mellan avdelningarna på förskolorna och en upplevelse och styrka av att se vad vi klarar tillsammans. Vid introduktion av nya barn i förskolan upplevs att barn som fötts under pandemin och deras vårdnadshavare behöver längre introduktionsperioder.

4 Analys

4.1 Analys av elevhälsoarbetet

4.1.1 Främjande av barns hälsa i förskola

Förskolans uppdrag och arbete utgår från en helhetssyn på barnet och dess behov samt att utifrån detta utforma verksamheten på ett sådant sätt att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Alla barn har rätt till stöd i sin utveckling, och de barn som behöver mer stöd och stimulans än andra ska få det stödet utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar.

Erfarna och kompetenta pedagoger som följer varje barns lärande såväl enskilt som i grupp och som utformar utbildningen utifrån uppdraget för att främja alla barns utveckling och lärande är oerhört viktiga. Inom förskolans prioriterade utvecklingsområde *Lär miljöer* pågår utvecklingsarbete som förväntas ge goda effekter för alla barn i förskolan där barn med särskilda behov ingår. Förskolorna beskriver rutiner för hur förskolan själv arbetar förebyggande och hälsofrämjande.

Förskolan begär vid behov hjälp från Resurscentrum i form av kompetensutvecklingsinsatser eller handledning av specialpedagoger som stärker förskolans pedagoger i deras roll och hjälper dem att anpassa förhållningssättet till olika barn.

Fortsatt identifieras följande behov:

- Kompetenshöjande insatser för rektorer och pedagoger omkring Tillgänglighetsmodellen, att bredda basen och specialpedagogik inom ramen för utvecklingsområdet lärmiljö.
- Kompetenshöjande insatser för rektorer och pedagoger omkring Handledning och att utveckla verksamhetsbesök i förskolorna, exempelvis kollega-kollega eller rektor-medarbetare
- Kompetensutvecklingsinsatser inom språkutveckling vidareutvecklas och arbetas fram i samverkan med Resurscentrum
- Utvecklingsarbete kring likvärdiga överlämnandedokument i övergång mellan förskola och grundskola

4.2 Analys av resultaten och förskolans arbete

Verksamheten förskola har under 2022 särskilt prioriterat likvärdighet mellan förskolor gällande lärmiljöer, språkutveckling och ledning & styrning. Underlagen visar på goda

resultat inom samtliga områden samt ökad likvärdighet mellan förskolor, men även att processen måste fortgå för att förankra på djupet. En gemensamt formulerad verksamhetsidé med syftet att stödja likvärdig utbildning i Luleås kommunala förskolor finns framtagen sedan tidigare - *Förskolan i Luleå för en hållbar värld där medskapande, kreativitet och lustfyllt lärande ger växkraft.*

Pandemin har haft påverkan på det arbete som bedrivs i förskolorna och barnens undervisning. Bemanningsproblematik har uppstått då många pedagoger behövt ersättas av vikarie med anledning av pandemin. Även barnen har i högre utsträckning varit frånvarande och det påverkar förstås undervisning och lärande. Det blir problem med kontinuitet både när det gäller pedagoger och barn och gör det svårare att planera, genomföra och följa upp undervisning och kvalitets- och utvecklingsarbete. Samtidigt påverkas tryggheten i att ha kända pedagoger då det finns större behov av vikarier och att organisera om i det dagliga arbetet och i barngrupper utifrån de förutsättningar som dagligen råder. Pedagoger och rektorer har trots detta i hög grad lyckats att bedriva fortsatt god daglig verksamhet och att hålla det systematiska kvalitetsarbetet igång.

Lärmiljöer

Att utveckla lärmiljöer ur ett likvärdighetsperspektiv är ett stort uppdrag. Samtliga förskolor har aktiviteter inom området och den digitala lärmiljön blir allt mer integrerad som naturlig del i lärandemiljön för barnen. Det finns behov av kompetensutveckling ur många aspekter. Samverkan ökar med de aktörer som finns som resurser exempelvis Pedagogiska nätverket, Resurscentrum, Förskolans IKT-utvecklare samt även externa aktörer som exempelvis SPSM. Förskolans Kreativa kompetenscenter i Norra hamn är nu iordningsställd och fungerar som nav i förskolornas kompetensutveckling och bidrar till en stärkt utvecklingskultur i förskolans kvalitetsutvecklingsarbete. Heikkilä med flera lyfter i i boken *Rum i förskolan -för barns lek och lärande* perspektiv/begrepp såsom normmedvetenhet i relation till lekmiljön i förskolan. Det kan belysa könsstereotypa uppfattningar i relation till normmedvetna respektive omedvetna rum.

Tillgänglighetsmodellen, att bredda basen och specialpedagogik uttrycks som områden där det finns kompetensutvecklingsbehov för såväl rektor som medarbetare.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM.se) beskriver Tillgänglighetsmodellen så här: *När de tre hörnen i modellen – social, pedagogisk och fysisk miljö – samspelar utifrån barnets behov och förutsättningar kan utbildningen bli tillgänglig. Relationen mellan de olika delarna i samspelet förändras över tid. Samspelet påverkar hur långt individen kan nå i sin utveckling och sitt lärande. En tillgänglig utbildning, som den beskrivs genom tillgänglighetsmodellen, ger bättre förutsättningar för barn och elever att lyckas i sitt lärande och för ökad delaktighet.*

Bedömningen är att detta utvecklingsområde fortsatt behöver prioriteras inom förskolan med tillägg att könsskillnader mellan flickor och pojkar lyfts. Det finns kompetensutvecklingsbehov inom Tillgänglighetsmodellen, hur man breddar basen för ökad tillgänglighet och tidiga insatser för barn som behöver prioriteras. För att fortsätta utveckla undervisningen planeras för kompetensutveckling för förskollärare och barnskötare.

Språkutveckling

Förskolans prioriterade utvecklingsområde Språkutveckling pågår enligt plan och det finns många goda och varierande exempel på aktiviteter som stödjer och utvecklar barnens språkutveckling. Kompetensutvecklingsinsatserna är bra, det finns stöd i vetenskap för utvecklingsarbetet. Digitala verktyg ger barnen fler och varierade möjligheter i sitt eget lärande, där kunniga pedagoger bidrar.

Språket är en viktig del i barnens lärande inom de olika ämnesområdena och behöver i förskolan vara en naturlig del i undervisningen. Då all personal på förskolan ska främja barnens språkutveckling i det dagliga arbetet behöver ständig kompetensutveckling i kombination med kollegialt lärande ske för att ha en hög kvalitet där verksamhetens innehåll lyfts och diskuteras, har vetenskaplig förankring i forskning och prövas i undervisningen. Inte minst är språkutvecklingen viktig för att inkludera samtliga barn oavsett förutsättningar. *"Förskolan har en betydelsefull roll för att utjämna sociala skillnader och främja integration."* (Persson, 2012).

Bedömningen är att detta utvecklingsområde fortsatt behöver prioriteras inom förskolan med fokus på kompetenshöjande insatser inom högläsning, tecken som stöd samt flerspråkighet med tillägg att könsskillnader mellan flickor och pojkar lyfts. Därtill behöver förskolans uppdrag att lyfta de nationella minoritetsspråken uppmärksammas.

Ledning & styrning

Förskolan i Luleå har sedan länge arbetat med att bygga en struktur för förskolan som helhet för att fånga verksamhetens kvalitet och behov av utveckling för att säkra likvärdigheten inom och mellan förskolor. En avgörande faktor är att kvalitetsarbetet ska upplevas relevant för det egna arbetet att utveckla barns möjligheter till likvärdigt lärande för barnen. Dessutom ska underlag kunna fungera som kommunikation vidare i styrkedjan. Idag finns möjligheter för förskolor att välja underlag och form för sina analyser och variationerna är många och ibland svåra att jämföra. Ibland finns övervikt i det som belyses i riktning åt pedagog och/eller barn och vårdnadshavare kan ibland nästan vara osynliga. Här finns potential för att öka likvärdighet utan att inskränka förskolors eget inflytande. Det behöver ske ett arbete för verksamhetsledning som omfattar förskolans centrala ledningsgrupp och rektorer. På sikt är målet likvärdig kompetens för medarbetare inom förskolan. Ett aktionsforskningsarbete i samverkan med Luleå tekniska universitet pågår och fortsätter i förskolans ledningsgrupp. Detta projekt bedrivs som ett aktionsforskningsprojekt där kollektivt lärande på vetenskaplig grund är kärnan. Det övergripande syftet är att fördjupa kunskap kring ledning och styrning av det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på en likvärdig utbildning i förskolan. Aktionsforskningsprojektet bidrar till kunskapsbyggande samt kollektivt lärande för förskolans ledning. Det finns dock en hel del aktiviteter kvar att genomföra med rektorerna.

Bedömningen är att ledning och styrning fortsatt behöver vara ett prioriterat utvecklingsområde med syfte att fördjupa kunskap kring ledning och styrning av det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på en likvärdig utbildning i förskolan. Resultaten är goda och inriktningen blir att fortsätta utvecklingsarbetet som pågått inom ramen för aktionsforskningsamverkan med Luleå tekniska universitet i ett gemensamt projekt, där

följande områden varit i fokus utvecklingskultur, ledarskap och praktikarkitekturer med därtill knuten forskning av exempelvis Scherp & Scherp samt Rönnerman. Fortsättningsvis ska även processledarskap, struktur, organisation, arbetssätt och verktyg och relevanta underlag fokuseras.

Jämställdhet

Förskolans arbete med att tydliggöra könsskillnader för pojkar och flickor och hur det påverkar den utbildning/undervisning som erbjuds inom förskolan lyfts inte alltid i SKA-arbetet ute på förskolorna men det finns förskolor som uppmärksammat detta tydligare i år. Det finns förskolor som funderar kring vad de behöver uppmärksamma ytterligare för att kunna utmana nuvarande arbetssätt. Tydliga mönsterbilder är att det stöd som ges till barn i behov av stöd ges i högre grad till pojkar än flickor.

Forskaren Mia Heikkilä skriver i boken "Skolutveckling och jämställdhet" s 141 om hur lärares förståelse påverkar jämställdhetsarbetet med barn och elever i undervisningen, då lärarens didaktiska val är avgörande. Heikkilä jämför det didaktiska dilemmat för undervisning om den inte förankras i didaktisk ämneskunskap i kombination med tillräcklig systematik och struktur med det parallella dilemmat inom jämställdhetsarbete. I boken skriver Heikkilä med utgångspunkt i aktuell forskning att "*Lärarnas sätt att förstå genus, hur de agerar och hur de förstärker eller förkastar vissa kommunikativa uttryck får betydelse för barnens förståelse av genus och för lärarna i undervisningen.*" där forskarna "*Major och Santono menar också att sätten som identitet kan konstrueras och formas på i klassrummet i stor omfattning är bestämd utifrån lärarens sociala och kommunikativa praktik*" vilket stödjer behovet av fortsatt lärande och kompetenshöjande insatser inom förskolan.

Bedömning: Nulägesbilden behöver fortsatt problematiseras och synliggöras i kombination med kompetensutveckling. Inom utvecklingsområdena **Lärmiljöer och Språkutveckling** ska pojkar/flickor belysas.

Jämställdhetsarbetet inåt och utåt för att stärka minoritetsgruppen män och rekrytera fler till arbete i förskolan

CEMRs artikel 13 har ett huvudmannaperspektiv och här ryms förskolans jämställdhetsarbete med att stärka minoritetsgruppen män i förskolan. Det manliga nätverket har varit aktiva med uppsökande verksamhet för att synliggöra förskolan som arbetsplats för manliga studerande på grundskolans högstadium, gymnasie- och universitetsnivå. När det ordnas rekryteringsmässor finns nätverkets män närvarande. Resultatet av nätverkets synliggörande av förskolan som arbetsplats för män har visat positivt resultat i att fler män söker sig till barnskötarutbildningen. Ökningen är inte stor men dock har en handfull manliga lärlingar börjat. När det gäller antalet anställda män ser vi ingen ökning ännu. Ett positivt resultat är att kompetensen kring hur viktigt det är att fler män söker sig till förskolan har utvecklats. Vi behöver nu bli mer framåtsyftande, dvs vi har sett att vi i rekryteringssammanhang behöver trycka på att vi söker manliga medarbetare i samtliga rekryteringssammanhang när det gäller förskolan. Vi ser också att vi behöver fortsätta det interna arbetet i rektorsgruppen och öka medvetenhet och intresse för rekrytering av män till Luleås förskolor.

Bedömning: Det manliga nätverkets arbete är prioriterat och fortsätter.

5 Prioriterade utvecklingsområden

Utvecklingsområdets Vad och Hur	Utvecklingsområde 1:	utvecklingsområde 2:	Utvecklingsområde 3:
Utvecklingsområde:	Lär miljöer	Språkutveckling	Ledning & styrning
Varför är utvecklingsområdet prioriterat? Motivera utifrån resultat och analys.	Lär miljön är den samlade kontext som erbjuds barnen i förskolan utifrån förutsättningar för lärande samt social, pedagogisk och fysisk miljö enligt Tillgänglighetsmodellen. Att bredda basen för att anpassa lär miljöer och bidra till tidiga insatser för barn som behöver är prioriterat. Pedagogiska strategier som stöds av den fysiska och sociala lär miljön ger förutsättningar för ökad delaktighet och att barnen lyckas i sitt lärande. Öka likvärdighet och kvalitet i alla förskolor.	och ska vara en naturlig del i undervisningen där samtliga barn inkluderas. Ökad kunskap och kompetens hos pedagoger ger utvecklade möjligheter för barn att lära. Barn ska ges goda förutsättningar att lära genom pågående kvalitets- och utvecklingsarbete inom fältet språkutveckling i kombination med förskolors/pedagogers valda undervisningsstrategier där variation i lär miljöer, uttrycksätt och språk är viktiga.	Ledningen av det systematiska kvalitetsarbetet ska leda till förbättrad och fördjupad utveckling av arbetssätt, metoder, val av insats som bygger på vetenskaplig grund inom förskolor, för rektorer samt för förskolans verksamhetsledning. Forskning visar att en utvecklad helhetsidé i kombination med utveckling av arbets- och utvecklingsorganisation i samtliga praktiker genom styrkedjan kan ge ökad likvärdighet och kvalitet.
Inom vilket/vilka styrande dokument finns utvecklingsbehoven?	Skollag, Läroplan	Skollag, Läroplan	Skollag, Läroplan, Allmänna råd
Vilka konkreta effekter förväntas? På kort och lång sikt?	Barnen har med sig erfarenheter och kunskaper som bidrar till det livslånga lärandet och den fortsatta skolgången. Utvecklade lär miljöer som erbjuder barn, oavsett individuella behov, möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Ökade kunskaper hos pedagoger, rektorer och ledning i systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete med barnet i centrum. Lärplattformen är ett stöd för arbetet.	Barnen har med sig erfarenheter och kunskaper som bidrar till det livslånga lärandet och den fortsatta skolgången. Det språkutvecklande arbetet erbjuder barn, oavsett individuella behov, möjlighet att lära och utvecklas så långt som möjligt. De nationella minoritetsspråken är en naturlig del i förskolan. Ökade kunskaper hos pedagoger, rektorer och ledning i systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete med barnet i centrum. Lärplattformen är ett stöd för arbetet.	Kompetenssatsningar får genomslag i verksamheten. Kvalitet i förskolan synliggörs och ett välutvecklat kvalitets- och utvecklingsarbete stöds av organisation, processer och dokumentationsverktyg som är ändamålsenliga på samtliga nivåer. Kvalitetsindikatorer utforskas och identifieras gemensamt.
Vilka förutsättningar finns för att genomföra insatserna? Vem? Vad? Hur?	Förskolornas eget SKA -arbete. Stöd från Resurscentrum, IT-utvecklare, Pedagogiska nätverket med flera. Kollegial samverkan inom exempelvis Kompetens- centrum för att dela kunskaper. Möjligheter till internationalisering och lärande med och av andra länder.	Förskolornas eget SKA -arbete. Stöd från Resurscentrum, IT-utvecklare, Pedagogiska nätverket med flera. Kollegial samverkan inom exempelvis Kompetens- centrum för att dela kunskaper. Möjligheter till internationalisering och lärande med och av andra länder.	Förskolans ledning med verksamhetschef, utvecklingsledare och rektorer leder/arbetar vidare för att utveckla processverktyg och dokumentationsverktyg för SKA.-arbetet. Utvecklingsgrupp av rektorer. Utvecklingsgrupp för att utveckla gemensamma underlag/mallar i den nya lärportalen. Vetenskapliga bollplank. Möjligheter till

Utvecklingsområdets Vad och Hur	Utvecklingsområde 1:	utvecklingsområde 2:	Utvecklingsområde 3:
			internationalisering och lärande med och av andra länder
Vilka insatser ska genomföras? På kort och lång sikt?	Internationalisering ökas - ERASMUS+ Kompetenshöjande insatser ex: - 60 förskollärare deltar i poängkurs LTU - generella inom exempelvis digital teknik, pedagogiska caféer, språk samt tidiga insatser. Förskolans kreativa kompetenscentrum är en arena för ökad kompetens, kollegialt lärande och likvärdighet inom och mellan förskolor.	Kompetensutvecklingsinsatser inom Språkutveckling planeras och genomförs i samverkan med Resurscentrum. Tid avsätts under förskolors kvalitetsdagar för kompetenshöjande insatser inom exempelvis högläsning, tecken som stöd, flerspråkighet med mera.De nationella minoritetsspråken uppmärksammas.Förskolans kreativa kompetenscentrum är en arena för ökad kompetens, kollegialt lärande och likvärdighet inom och mellan förskolor.	Ledningsgrupp, rektorer och förskolor - lär genom att utmanas och granskas med vetenskapligt förhållningssätt utifrån relevant forskning och beprövad erfarenhet- hjälps åt att hålla valda gemensamma prioriteringar levande-leder/arbetar vidare för att utveckla processer och dokumentationsverktyg för SKA-arbetet- hanterar nya utmaningar som påverkas av omvärlden som kompetensförsörjning och mottagande av barn- en utsedd representativ grupp arbetar med att utveckla standards i samtalsmallar, övergångar och stödinsatser
Hur ska uppföljning och utvärdering av insatserna ske? Vem? Vad? Hur?	Uppföljning via styrkort Kvalitetsdialoger Kvalitetsrapporter I uppföljningsarbetet av insatser och aktiviteter ska flickor och pojkar särskilt belysas för att identifiera eventuella skillnader samt åtgärder.	Uppföljning via styrkort Kvalitetsdialoger Kvalitetsrapporter I uppföljningsarbetet av insatser och aktiviteter ska flickor och pojkar särskilt belysas för att identifiera eventuella skillnader samt åtgärder.	Uppföljning via styrkort Kvalitetsdialoger Kvalitetsrapporter
Hur kan utvecklingsarbetet kopplas till relevant forskning och beprövad erfarenhet?	Att vara i ett ständigt lärande där verksamheten utmanas och granskas med vetenskapligt förhållnings-sätt samt där ett kollegialt lärande hela tiden pågår möjliggör för att kopplingen till relevant forskning och beprövad erfarenhet kan ske. Vikingsen - Rum för lärande Pihlgren - Undervisning i förskolan - att skapa lärande miljöer Heikkilä mfl - Rum i förskolan Öhman Margareta - Barns psykiska hälsa Tillgänglighetsmodellen - SPSM	Att vara i ett ständigt lärande där verksamheten utmanas och granskas med vetenskapligt förhållnings-sätt samt där ett kollegialt lärande hela tiden pågår möjliggör för att kopplingen till relevant forskning och beprövad erfarenhet kan ske. Flerspråkighetens betydelse, professor Lena Huss Högläsning, Maria Heimer Likvärdighet och språkutveckling, Sven persson	Att vara i ett ständigt lärande där verksamheten utmanas och granskas med vetenskapligt förhållnings-sätt samt där ett kollegialt lärande hela tiden pågår möjliggör för att kopplingen till relevant forskning och beprövad erfarenhet kan ske. Aktionsforskning - Rönnerman Praktiknära forskning - Graeske, Bergmark Kvalitetsarbete & analys - Scherp & Scherp Förskolan med barnet i centrum - Eidevald & Palmgren